

מסורת הש"ס

א) [פסחים פז. טז.] ב) ס"א רב הובא, ג) ס"א רבא, ד) נדרים כב., ה) כ"מ קת., ו) [שם ועליו ז:] א) [שם קטן. ע"ש יבמות כב. ע"ש.] ב) [שם נגזר נור המלך אמר המלך הואל ופשוט היהודים בשמירת העיר ישלמו דמי המור. ערוך ערך ללל א'] ט) סנהדרין קיז. ע"ש, י) [סנהדרין שם שמופתח נדרים פ"ג, י.] [שמופתח דפלה פ"ד, ט] פ' קרטיע ק' לחן שפיר העיר. ערוך ערך פס א', ט) [נעלן ו: וס"ג, ו] [שם פירש"י נהי כ: ופתענית כד א', ט] ז"ל דרש יוסף. רש"י.

גליון הש"ס

נכרא המורד הנאה מאנשי העיר. עיין גרין נדרים דף פג ע"ב ד"ה ר"י אמר: שם הרבנן ל"ע נפיראמז. ע"י ידעו ויהי פ"א בדברט דף ד' ע"ב ד"ה שאלת:

הנהגות הב"ח

א) גמ' דף חזן בן בר ססאל רמא כהנא וכו' עבר מר דלחוריימא: (ב) רש"י ד"ה לפרש"א פרש הרובב סמינת: ג) תוס' ד"ה ימי וכו' כרפי הקונטרס דרבי יוסף קבלם הכא משום שלום. י"ב לקמן דף י"א ד"ה רמא דלא סמינו:

מוסף רש"י

אלו ת"ח. התמקין אחרים שכרים הללו (פסחים פז). והכל לאגלי גפא. הכל מסתמין לגדור חומת העיר ולהעמיד שפריה שלא יכנס אלף שאלים לעיר. אגלי. שערם כמו נכרסת (מז. ערוקן גלי. גפא. סמינת העיר דכמן (יב"ט קה) [שם] מלא אמר הכהן גולתם (יב"ח קח). אבל רבנן לא צריכי נטירימא. מותרו ממזמח, כדכתיב (מלא ו) [שם] שפכר שפמר (יב"ח קט). רבנן לא בני פתאי. לכתוב מעין אן בורות למס לשמות. אפילו מרגנן. שהינן הם לזכרים לשמות. ועל שם גלי שמתין בן משקין ערוקין פתאי נגלון ארמי קלי ית כרסא דספוא (שם). דלא נפקי באכלוא. שאין יואלן בעלי נכסין עמלן באללוא ואללואס לפסור. אלף גזינן שמות וטכרין פועלס (שם). רבנן לא בני מופק ברי. גללו און לון (שם). המורד הנאה. שאלה הרי עליו קום סל אלסן (שנודרין ק"ב). איפרא הורמינן. נכרת יוסק וכן שמה. ולסון יוני אופסח סן כמו (יב"ט קט). אפריון נמטייה לר"ש. הורמח כמו (שם). הורמח נר לילתא. למחר יופי שיהי אה (ה' ודח כ.). שדרה ארסיס אה דרינני לקמיה דרבי יוסף. משום שלום מלכות קנלניה. ולא אפשר ליה לתלון לעניי עכו"ם. שאלור לגנוב דעת הכניות ואפלי דעתו של עכו"ם (דקמן יא.).

מוסף תוספות

א. דרבנן ימי צירינן שיהא בעיר שוק קבוע וכו' אשמוצא כל צרכיהם. רע"ב. ב. [אבל אין גרילין לפדותן, אף שיותר. מהרי"ם.

רבינו גרשום

אלו ת"ח. שילומין זה מזה כתבין יונק משידי אמרי. ורשי לקיט דמפיק מאספרם מחור ירבון ורשי הוא אני חומה בכל ישראל ואלו בצדיקים בלבד: כרמא. כסף גולגולתא: א"ע שאתה מחבב אותה העולם. שאתה נתון להם על ישראל

אלו תלמידי חכמים. אלמא אין לריכין חומה: [זון כנסת ישראל כולם שוין לעינן חומה וגודרים עמלן מלטמע עשודי כוכבים: **שאלת מחבב עמים.** שאלת מחבב להם פניך להשליטן על צניך: כל קדושי. של ישראל בידך [הם] לשומרן: **נגלון ארמי נאלמ.** יתנו מרגום של יטנו כמו ושנתת ומנינון (דברים ו): **אס סנו כולם.** וכן רובן יהיו שונין ועוסקים בצורה שנגלנו בעמים: **עסה אקבס.** בקרוב אקבס: **ויחלו מעט וגו'.** ואף [אם] מועטין סן השונין בעמים יחלו ממשא מלך ושרים יהיו נטלים מלשאלת משא מלך ושרים. יחלו כמו לא יחל דברו (במדבר ג): **מגדה נלו והלך.** דריוש זיה אס פחת עבר הגדה על אנשי כנסת הגדולה: **מנס המלך.** מנגת מלך: **סכן מטילין תמיד על בני המדינה: ארנוגא.** עישורי תצואות ובהמות מדי שנה בשנה: **כריא חדתא.** יליאת כריית צלר מים מים לשמות: לא מיוזיל. לא ימאלו צו מים והפסדתם חנוס ויתמז לאו בני מחילה יניחו דליחלו: **לאגלי גפא.** לשערי חומות העיר להציב כפן דלתות. אגלי דלתות כמו טרוקן גלי (ברכות דף כה.). **גפא סמימה** כמו מלא אחר הגפה באלו מלאות (יב"מ דף כה): **לכריא פתאי.** חפירת צור לשמות מים ועל שם הכלי המונח שם בצור תמיד לשמות צו עוברי דרכים קוריה פתאי: **אפילו מרגנן.** שהכל לריכין למים: **דלא נפקי באכלוא.** שאין סן עצמם יואלן בהכרח לחפור אלף שוכרים פועלים: **כלנז וכעורב.** שסם הקצ"ה עליהם (שבת קנה): **שנאלמר יודע דניק דין דלים** (משלי כט) **העיר דכמן** (יב"ט קה) [שם] מלא אמר הכהן גולתם (יב"ח קח). אבל רבנן לא צריכי נטירימא. מותרו ממזמח, כדכתיב (מלא ו) [שם] שפכר שפמר (יב"ח קט). רבנן לא בני פתאי. לכתוב מעין אן בורות למס לשמות. אפילו מרגנן. שהינן הם לזכרים לשמות. ועל שם גלי שמתין בן משקין ערוקין פתאי נגלון ארמי קלי ית כרסא דספוא (שם). דלא נפקי באכלוא. שאין יואלן בעלי נכסין עמלן באללוא ואללואס לפסור. אלף גזינן שמות וטכרין פועלס (שם). רבנן לא בני מופק ברי. גללו און לון (שם).

המורד הנאה. שאלה הרי עליו קום סל אלסן (שנודרין ק"ב). איפרא הורמינן. נכרת יוסק וכן שמה. ולסון יוני אופסח סן כמו (יב"ט קט). אפריון נמטייה לר"ש. הורמח כמו (שם). הורמח נר לילתא. למחר יופי שיהי אה (ה' ודח כ.). שדרה ארסיס אה דרינני לקמיה דרבי יוסף. משום שלום מלכות קנלניה. ולא אפשר ליה לתלון לעניי עכו"ם. שאלור לגנוב דעת הכניות ואפלי דעתו של עכו"ם (דקמן יא.).

א. דרבנן ימי צירינן שיהא בעיר שוק קבוע וכו' אשמוצא כל צרכיהם. רע"ב. ב. [אבל אין גרילין לפדותן, אף שיותר. מהרי"ם.

אלו תלמידי חכמים. אלמא אין לריכין חומה: [זון כנסת ישראל כולם שוין לעינן חומה וגודרים עמלן מלטמע עשודי כוכבים: **שאלת מחבב עמים.** שאלת מחבב להם פניך להשליטן על צניך: כל קדושי. של ישראל בידך [הם] לשומרן: **נגלון ארמי נאלמ.** יתנו מרגום של יטנו כמו ושנתת ומנינון (דברים ו): **אס סנו כולם.** וכן רובן יהיו שונין ועוסקים בצורה שנגלנו בעמים: **עסה אקבס.** בקרוב אקבס: **ויחלו מעט וגו'.** ואף [אם] מועטין סן השונין בעמים יחלו ממשא מלך ושרים יהיו נטלים מלשאלת משא מלך ושרים. יחלו כמו לא יחל דברו (במדבר ג): **מגדה נלו והלך.** דריוש זיה אס פחת עבר הגדה על אנשי כנסת הגדולה: **מנס המלך.** מנגת מלך: **סכן מטילין תמיד על בני המדינה: ארנוגא.** עישורי תצואות ובהמות מדי שנה בשנה: **כריא חדתא.** יליאת כריית צלר מים מים לשמות: לא מיוזיל. לא ימאלו צו מים והפסדתם חנוס ויתמז לאו בני מחילה יניחו דליחלו: **לאגלי גפא.** לשערי חומות העיר להציב כפן דלתות. אגלי דלתות כמו טרוקן גלי (ברכות דף כה.). **גפא סמימה** כמו מלא אחר הגפה באלו מלאות (יב"מ דף כה): **לכריא פתאי.** חפירת צור לשמות מים ועל שם הכלי המונח שם בצור תמיד לשמות צו עוברי דרכים קוריה פתאי: **אפילו מרגנן.** שהכל לריכין למים: **דלא נפקי באכלוא.** שאין סן עצמם יואלן בהכרח לחפור אלף שוכרים פועלים: **כלנז וכעורב.** שסם הקצ"ה עליהם (שבת קנה): **שנאלמר יודע דניק דין דלים** (משלי כט) **העיר דכמן** (יב"ט קה) [שם] מלא אמר הכהן גולתם (יב"ח קח). אבל רבנן לא צריכי נטירימא. מותרו ממזמח, כדכתיב (מלא ו) [שם] שפכר שפמר (יב"ח קט). רבנן לא בני פתאי. לכתוב מעין אן בורות למס לשמות. אפילו מרגנן. שהינן הם לזכרים לשמות. ועל שם גלי שמתין בן משקין ערוקין פתאי נגלון ארמי קלי ית כרסא דספוא (שם). דלא נפקי באכלוא. שאין יואלן בעלי נכסין עמלן באללוא ואללואס לפסור. אלף גזינן שמות וטכרין פועלס (שם). רבנן לא בני מופק ברי. גללו און לון (שם).

פרק ראשון בבא בתרא

ח.

לא שליט אמרמא עליהם. לפי שהיו עסוקים במלאת שמים בצנין בית המקדש ה"נ אין להטיל מס על לומדי תורה: **והלך זו ארנוגא.** פי' צקונטרס עישור בהמות ומצואה כו' ור"ח פי' ארוחת דורון לשלטון העובר ממקום למקום שנותן לו כל עיר ועיר ארוחה ופירושו מלסון

ויצא הלך ללש העשיר (שמואל ב יב):

בריא פתאי. פירש ר"ח להסיר

וגזשויט מרחוב^א העיר:

איפרא הורמיז. פר"ח דמשמעות

הלסון מן מלת המקום

איפרא כמו אפריון נמטייה לר"ש (ב"מ

דף קט). הורמז שם שכנה כי היא

דס"פ אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לט).

ושם ד"ה (הורמזין) מפלגא דידך ולעיל

דהורמזין ציי"ן מפלגא ולתחת דהורמזין

גנו"ן כמו הורמזין צ"כ לילתא לקמן

(דף עג.). (לעיל) **בכ"ב** וכעורב.

כמו שפי' הקונטרס והיינו דכתיב נותן

לבהמה לחמה לצני עורב וגו' בהמה

גנימטריאל כלנז: **יתיב** רב יוסף

וקא מעיין בה. וא"ת וכו' לית לא יוסף

ציבש קלירה מצברנה וגו' (ישעיה כו)

דלאמרי' צפירקין (דף יו') וי"ל דקצ"ל

משום שלום מלכות דעצד רצא לקמן

(שם) וכו' היכי דלענינהו רצא לעניי

עשודי כוכבים ה"נ פדה צהו רצ יוסף

שצוי עשודי כוכבים ומייה לו לריכי

להכי אלא דפירש הקונט"ן (א) דרצא

דקצלה משום שלום מלכות וכוין שאמר

לו ליתן למזוה רצה לא היה אפשר

לחלקם לעניי עשודי כוכבים דאסור

עשד כוכבים (חולין זג). אכל מעות

המתחלקים לעניים אין כאן גזיבת דעת

דאניהו נמי דעי' שישאל רגילין

דפרנסס^א דלאמר צהקונין (גיטין פד. קא)

מפרנסים עניי עכו"ם עם עניי ישראל

מפני דרכי שלום והא דקצל מההוא

טייעא דנדצ שרגא לצי כנישתא צ"ק

דערקין (דף ו: ושם ד"ה עד) א"ע

דהסם לא היה שלום מלכות הסם

טעמא משום דהוו כמו קרנן ואמרין

(מזר סג). איש איש לרבות נכרים

שגודרים נדרים ונדנות כישראל:

פדיון

וקא מצטער ואמר אוי לי שנתתי פתי לעם הארץ אמר לפניו ר' שמעון בר רבי

שמא יונתן בן עמרם תלמידך הוא שאינו רוצה ליהנות מכבוד תורה מימיו

בדקן ואשבח אמר רבי יכנסו הכל רבי לטעמיה דאמר רבי^א אין פורענות בא

לעולם אלא בשביל עמי הארץ כההוא דמי^ב כלילא דשרו אטבריא אתו

לקמיה דרבי ואמרו ליה ליתבו רבנן בהדן אמר להו לא אמרו ליה ערוקין

[א"ל] ערוקו ערקו פלגיהון דליוה פלגא אתו הנהו פלגא קמי דרבי א"ל

ליתבו רבנן בהדן אמר להו לא ערוקין ערוקו כולוהו פש ההוא כובס

שדיוה אכובס ערק כובס פקע כלילא א"ר ראיתם שאין פורענות בא לעולם

אלא בשביל עמי הארץ: וכמה יהא בעיר ויהא כאנשי העיר וכו': ורמיניה

^{טו}החמרת והגמלת העוברת ממקום למקום ולנה בתוכה והודחה עמהן הן

בסקילה וממונן פלט ואם נשתהו שם שלשים יום הן בסייף וממונן אבר אמר

רבא לא קשיא הא לבני מתא הא ליתובי מתא כדתניא ^{טז}המורד הנאה

מאנשי העיר כל שנשתהא שם שנים עשר חדש אסור ליהנות ממנו פחות

מכאן מותר מיושבי הער"ב כל שנשתהא שם שלשים יום אסור ליהנות ממנו מותר ליהנות ממנו ולכל

שנים עשר^{יז} לפסי העיר אמר ר' אסי אמר ר' יוחנן כ"י תנן נמי מתניתין שנים עשר חדש לפסי העיר תנן: וא"ר אסי

אמר ר' יוחנן^{יח} הכל לפסי העיר ואפי' מיתמי: אבל רבנן לא^{יט} דרבנן לא צריכי נטירותא אמר רב פפא^כ לשווא

ולפרשאה ולטרוניא אפילו מיתמי^{כא} אבל רבנן לא צריכי נטירותא כללא דמילתא כל מילתא דאית להו הנאה

מיניה אפילו מיתמי רבה רמא צדקה איתמל דבי בר מריון א"ל אביי והתני רב שמואל בר יהודה^{כב} אין פוסקין

צדקה על היתומים אפילו לפדיון שבויים א"ל^{כג} אנא צלאחשוביניהו קא עבידנא^{כד} איפרא הורמיז אימיה דרשבור

מכלא שדרה ארנקא דריגרי לקמיה דרב יוסף אמרה ליהוי למצוה רבה יתיב רב יוסף וקא מעיין בה מאי מצוה

רבה א"ל אביי מדתני רב שמואל בר יהודה אין פוסקין צדקה על היתומים אפילו לפדיון שבויים ישמע מינה

אלמא דלי' יום היו כיושבי העיר וקשיא למתני' דביי ר"י (חידש ג) למיקרייא מיתבא מתא לא בעינן אלא ל' יום ויגריון במכות משום

דהכתוב מיירי בלשון יושבי כדכתיב הכה תכה את יושבי העיר וגו' אבל למיקרייא מבני מתא לחיותא כאנשי העיר ליתן עמיהם לכל

דבר להו עדי י"ב חודש כדכתיא המורד וכו': ולכל מילי. כלומר דמשמע במתני' שלא יתן כלום בדבר עד י"ב חודש והוא הנאי

נמי הבא לעיר ונשתהו שם ל' יום יתיב ליתן לתמחי חייבי כלי שבו נותנין מאלב ומקצבין וגובשין מבני העיר ליתן גזות ממאכלים

בתמחי להאכל לעניי העולם העוברים עליהם ואם נשתהו שם ג' חדשים יתן חלקו לקופה של צדקה שגובין מלכות לערב שבת

לפרנס עניי אותה העיר ואם נשתהו י' חדשים חייב ליתן א' חלקו העיר שקורין שפיצ"א ויתורו שערין חורין חורין לחיותא לחורו העיר

אלמא לכל מילי לא בעינן י"ב חודש: הכל לפסי. מן הכל גובין לצורך תקון פסי העיר: לשרא. לחורו החומה: לפרשאי. שקנינן

סוסים דפרשים (כפי' [כרין] שיבא חורן לעיר לעיין אם [בארן] יניסות: ולטרוניא: לצורך [לכל] יוין נשעריאן חורין שומרי חומות

העיר: בר מריון. איש א' היה עשיר גדול: אנא לאחשובינהו בעינא. שהיו חשובין בכל דבר מצוה כמו אביהן:

עין משפט נר מצוה

גז א מיי פ"ו מהלכות ח"מ

הלכה י' סנה עשין יב

טושיע"ע ח"מ פי' קסג ספיק ה

וטושיע"ע ח"מ פי' רמג ספיק ב

נח ב ג ד מיי פ"ו מהל'

ששנע ה' ו' סנה עשין

פג טושיע"ע ח"מ פי' קסג ספיק

ד:

נב ה ו' ר מיי ש פ"ו מהל'

כ"מ ח' סנה שם ופי'

יב טושיע"ע שם וטושיע"ע י"ד ס'

רמג ספיק ב א:

ה ח טושיע"ע י"ד ס' רמא

ספיק א:

כא ט מיי פ"ד מהל' ע"ז הל'

ט:

כב י מיי פ"ט מהל' נדרים

הל' ז סנה לחון רמג

טושיע"ע י"ד ס' רח ספיק ג:

כ"מ ח' מיי פ"ט מהל' ממונות

עשים הל' י' סנה עשין

קסג טושיע"ע י"ד ס' רמג ספיק

ד:

כד ל מיי פ"ו מהל' סנים

הל' ז סנה עשין פג

טושיע"ע ח"מ פי' קסג ספיק ב:

סה מ מיי שם הל' ו' סנה שם

טושיע"ע שם ספיק ד:

כז ב ט מיי ש פ"ו מהל'

כ"מ ח' מיי פ"ו מהל' ממונות

עשים הלכה י' סנה עשין

קסג טושיע"ע י"ד ס' רמג ספיק

ג:

כה ח מיי שם פ"ח הל' ט

סנה עשין קסג טושיע"ע

י"ד ס' רמג ספיק ב:

כז ר מיי שם הל' י' סנה שם

טושיע"ע י"ד ס' רמג ספיק

ה:

תורה אור השלם

1 אני חוקה וישי' בפגדלות
או יחייני בעיני' במוצאת
שלום:
שיר השירים ה י
2 אני חבב עממי כל קדשיו
בידך ודם חבו לרגלך ישא
דברים ג ג
3 מר בן יתנו גזגז עתה
אקצבם ויחלו מעט ממשא
מלך שורם:
הושע ה י
4 ולבם מחודעין די כל
דכניא וליא וקורא תרעיא
נתיניא ופחליא בית אלקא דנה
מנהג בלו והקל לא שליש
למקאמ' צליחם:
עזרא ז ד

רבינו גרשום (המשך)

בעל הלבנות. זה ששונה
בריותה. אף עד גב דברוכתא
אחריתא אמרי בעלי הלבנות
אלו בעלי משנה הכה הואיל
והני בעלי משנה צריכין למימר
הלבנות אלו בריותה הן:
ככלל וכעבור. דכתיב ורחמי
על כל מעשיו: רבי לטעמיה.
שלא היה רוצה לפרנס עצם
הארץ ההואה דמי כלילא.
שהשליך המלך מס על יושבי
טבריא כדי שיקנו לו תר:
אמר להו. לא חסינין [לכן]
רבנן: ערוקין. דאמר מצנין
למיתון כלי דמי כלילא אמר
להו ערוקין: דליוה לדמי
כלילא. על ההוא פלגא
דאשתיי: פקע כלילא. בטל
גזירת הכתר: והראיתם שאין
פורעניות בא לעולם אלא
בשביל עמי הארץ. דכיון דלא
נשאר שם אלא רבנן לא גזרו
עליהן ליתן דמי כתר שזמן
אשדח מצניי הארץ היה שם
גזרו ושוב לא גזרו:

פסיקא ויהא כאנשי העיר.
ליתן בכל מילי שנותנין בני
העיר שנים עשר חדש: החמרת
והגמלת. שירא של חמורין
וגמלין העוברים ממקום
למקום ולנה בחורן עיר הנחת
והורחה עמה כדכתיב וידיחו
את יושבי עירם הן בסייף
וממונן אבר כאנשי העיר
כדכתיב הכה תכה את יושבי
העיר וגו': דאן נסתיין בסקילה
וממונן פלט. הואיל ולא
נשתהו שם כלל אלא כדי לינה

^[א] נראה דל"י ופקס שיטתו היטומים תלן וכו'.

^[ב] ז"ל לא למיקרייא מיתבא מתא וכו'.

^[ג] ז"ל חייב ליתן חלקו בכמות: לפסי העיר שקורין שפיצ"א וכו'.